5, III, 1937

LEI 5

„Cine renunţă la mormânt, renunţă la înviere. Pentrucă, condiţia învierii stă în acceptarea prealabilă, neşovăitoare, senină, a durerilor şi apăsării mormântului".

ICONAR

Directori *Liviu Rusu* *Mircea Streinul*

Redacţia şi Administraţia *Cernăuţi, Piaţa Unirii 3*

Apare lunar *Abonamentul anual 60 lei*

Inchisorile noastre, prigoanele noastre, mormintele noastre tinere! Ursitoarele *au trebuit* să ni le hărăzească! De aceea, le vom avea şi în viitor, până în ziua biruinţei pe care, totuşi, nu toţi o vom vedea. Căci aşa a vrut şi Dumnezeu: germenul unei înnoiri să nu poată creşte decât din moarte, din suferinţă. Trebue să plătească cineva, cu suferinţă, păcatele cari au prăbuşit un neam, trebue să răscumpere cineva prin durere mântuirea de mâine (nu pentru vreun dor de răzbunare al lui Dumnezeu, ci, poate, pentru a-l dovedi, astfel, că mai este rodnicie sufletească într'o lume condamnată). Nici Mântuitorul n'a putut birui fără suferinţă şi jertfă; să constatăm faptul, fără a mai scruta pricinile. Cum va putea oare birui legionarul cu o viaţă în care n'ar cunoaşte decât zile senine, cum ar putea el birui cu o viaţă zămislită în zodie de noroc şi de netulburată mulţumire personală?

ION I. MOŢA

Ingemănaţi cu eternitatea, morţii noştri din lumea lor de dincolo, ne ocrotesc şi ne îndreaptă paşii. Ei au realizat acolo, în câmpiile Domnului, o altă legiune, şi ca pe vremuri când erau fiinţe muritoare, sunt camarazi.

Mormintele lor sunt pretutindeni; ele alcătuesc punctele cardinale pentru geografia spiritualităţii româneşti.

Ei sunt isvorul de vieaţă eternă pentru sufletele noastre, pentru minţile noastre, pentru faptele noastre.

Purtăm cu toţii cămaşa ţesută din firele nevăzute ale jertfei lor.

Pe temelii fixate în eternitate prin sfintele lor oase, ridicăm în cântec, pentru un mileniu, cetate mândră şi cuprinzătoare neamului românesc întreg.

VASILE MARIN

13 Ianuarie: Ziua marei jertfe legionare...

„Voi v'aţi jertfit pentru Hristos şi Neamul se închină în faţa jertfei voastre sfinte... Şi vă va da cinstirea ce n'a mai dat-o, niciodată, nimănui...

Daţi-ne o fărâmă, măcar, din marea voastră credinţă ce v'a urcat pe culmi cereşti, ca şi noi aici să mergem pe calea ce ne-aţi arătat şi să putem muri ca şi voi...."

Cu aceste cuvinte îşi încheie Preotul I. Dumitrescu-Borşa prea frumoasa carte *Cea mai mare jertfă legionară.* Şi într'adevăr aşa trebue să ne sfârşim totdeauna povestirea despre moartea eroică a lui *Ion I. Moţa* şi *Vasile Marin.* Au scris mulţi despre aceşti tineri al căror sânge a udat câmpul de luptă dela Majadahonda. Camarazii lor de luptă, cei cinci legionari cari au readus trupurile neînsufleţite în patrie pentru veşnica odihnă, au scris cu sufletul sfâşiat de durere despre despărţirea lor de cei mai dragi prieteni, poeţi au cântat moartea lor unii în versuri pline de duioşie, alţii în versuri clocotitoare de avânt eroic, dar cel mai frumos imn de slavă s'a ridicat la cer din sutele de mii de suflete, din sufletul întreg al neamului românesc trezit la viaţă nouă, la viaţă închinată unei credinţe, unui ideal luminos.

La 13 Ianuarie 1938 s'a împlinit un an dela moartea lui *Ion Moţa* şi *Vasile Marin.* Acea zi înseamnă o crestătură adâncă în Istoria neamului românesc, înseamnă tresărirea unei naţiuni întregi la strigătul de alarmă al Legiunii: Biserica lui Hristos e în primejdie; pretutindeni, duşmanii neamurilor creştine s'au sculat pentru a dărâma lăcaşurile sfinte şi pentru a ucide pe toţi slujitorii altarelor, pe toţi cei ce se închină lui Dumnezeu şi cred în nemurirea sufletului!

Nu ne vor crede, şi-a zis *Ion Moţa,* oricât am scrie şi vorbi. Trebue să dăm mărturie, marea mărturie a sângelui, ca toţi să pună mâna pe rana noastră şi să vadă semnele furtunei ce se apropie!

Au citit mulţi rânduri scrise de *Ion Moţa,* rânduri luminos gândite şi aşternute pe hârtie limpezi ca cristalul, ca acestea:

„Coborîţi în adâncul vostru sufletesc şi întrebaţi-vă dacă vă mulţumeşte sau nu o simplă recitare de idealuri menite a fi veşnic înfrânte. Iar dacă veţi simţi că demnitatea voastră de om şi de Român nu mai îngădue ruşinea tuturor resemnărilor, atunci împăcaţi-vă (pe încetul şi definitiv, iar nu numai în clipa unui entuziasm trecător) cu gândul că viaţa voastră personală cade cu totul pe al doilea plan, şi treceţi dincoace, pe marele drum dureros al jertfei pentru binele altora, pentru binele Neamului, pentru slujirea lui Dumnezeu."

Aceste rânduri şi tot ce a scris *Ion Moţa* şi-au primit înţeles de adevăr nestrămutat, de chemare viforoasă a tuturora la luptă şi biruinţă, pentru Neam şi Lege.

In ziua de 13 Ianuarie 1937 sufletele noastre au cuprins adevărul cuvintelor din *Cranii de lemn:*

Spiritul de jertfă este esenţialul!

TR. BRĂILEANU

Libertate

Există un aspect al mişcării legionare asupra căruia nu s'a stăruit îndeajuns: *libertatea omului*. Fiind în primul rând o mişcare spirituală, având ca scop crearea unui *om nou* şi ca nădejde *mântuirea neamului* — legionarismul nu se putea naşte şi nu putea creşte decât valorificând libertatea omului; această libertate asupra căreia s'au scris biblioteci întregi, şi s'au ţinut nenumărate discursuri democratice, fără ca să fie *trăită* şi valorificată.

Vorbesc de „libertate" şi se declară gata de a muri în numele ei, oameni care cred în dogme materialiste, cred în fatalităţi: clase sociale, lupte între clase, primatul economic, etc. Este cel puţin straniu să auzi vociferând în numele „libertăţii" un om care nu crede în Dumnezeu, nu crede în primatul spiritului, nu crede într'o viaţă de după moarte. Un asemenea om, când e de bună credinţă, confundă libertatea cu libertinajul şi anarhia. Nu poate fi vorba de libertate decât în viaţa spirituală. Cei care se refuză primatului spiritului, cad automat în determinismul mecanicist (marxismul) sau în iresponsabilitate.

Oamenii se leagă între ei fie prin concupiscenţă, fie printr'un destin familiar sau economic. Sunt tovarăş cu X, pentrucă *s'a întâmplat* să-mi fie rudă, sau pentrucă *s'a întâmplat* să-mi fie coleg de muncă, şi deci de salariu. Legăturile între oameni, de cele mai multe ori, sunt involuntare, sunt *date*. Nu-mi pot modifica destinul familiar. Iar în ceiace priveşte destinul economic, oricâte eforturi aşi face, pot cel mult să-mi schimb tovarăşii de câştig — dar întotdeauna voi fi, fără voia mea, solidarizat cu anumiţi oameni pe care nu-i cunosc şi de care mă leagă numai întâmplarea de a fi bogat sau sărac.

Sunt însă mişcări spirituale în care oamenii *se leagă prin libertate*. Oamenii sunt liberi să adere la această nouă familie spirituală. Niciun determinism exterior nu-i sileşte să devină fraţi. Bunăoară, creştinismul a fost, în timpurile sale de prozelitism şi martiraj, o asemenea mişcare spirituală la care aderau oamenii prin libertate, mânaţi numai de dorinţa de a-şi valorifica spiritualiceşte viaţa şi a birui moartea. Nimeni nu silea pe un păgân să se creştineze. Dimpotrivă, Statul pe de oparte, instinctele sale de conservare pe de altă parte, ridicau necontenite obstacole convertirii la creştinism.

Dar cu toate acestea, setea de a fi *liber*, de a hotărî asupra destinului tău, de a înfrânge determinismele biologice şi economice, — era mai puternică. Oamenii aderau la creştinism, deşi ştiau bine că pot sărăci peste noapte, pot fi rupţi de familiile lor rămase păgâne, pot fi închişi în temniţe pe viaţă, sau chiar cunoaşte cea mai crâncenă moarte, moartea de martir.

Fiind o mişcare profund creştină, avându-şi justificarea înainte de toate în planul spiritual — legionarismul încurajează şi se întemeiază pe *libertate*. Vii în legionarism pentrucă eşti liber, pentrucă te-ai hotărît să depăşeşti cercurile de fier ale determinismului biologic (frica de moarte, de suferinţă, etc.) şi ale determinismului economic (frica de a rămâne pe drumuri). Cel dintâi gest al legionarului este un gest de totală libertate: el îndrăzneşte să se rupă de toate lanţurile robiei sale spirituale, biologice şi economice. Nici un determinism exterior nu-l mai poate influenţa. În clipa când s'a hotărît să fie *liber*, toate spaimele şi toate complexele de inferioritate dispar ca prin farmec. Cel care intră în Legiune, îmbracă pentru totdeauna cămaşa morţii. Asta înseamnă: legionarul se simte atât de liber, încât nici moartea nu-l mai înspăimântă. Dacă Legionarul cultivă cu atâta pasiune spiritul de jertfă, şi dacă a dovedit că ştie să facă atâtea jertfe — culminând în moartea lui Ion Moţa şi Vasile Marin — asta stă mărturie de nesfârşita libertate pe care şi-o dobândeşte legionarul. „Cel care ştie să moară nu va fi rob niciodată". Şi nu e vorba numai de robia etnică sau politică, — ci, în primul rând, de robia sufletească. Dacă eşti gata să mori, nu te mai poate robi nici o *frică*, nicio slăbiciune, nici o timiditate. Împăcându-te cu gândul morţii, atingi cea mai totală libertate care îi este îngăduită omului pe pământ.

MIRCEA ELIADE

Poeţii şi moartea

Despre moarte cei mai mulţi poeţi şi-au spus mai ales înfiorarea cărnii ameninţate. Să vadă izvorul plăcerilor prefăcându-se în putrejune respingătoare, i-a năvălit spaima animalului încolţit şi pedepsit în ceeace i se părea că dă trăirii preţul cel mai înalt: plăcerile simţurilor. A vedea trandafirul, a mirosi balsamul, a pipăi catifeaua pielei proaspete, a auzi melodia glasului îndrăgostit, a gusta sărutarea începătoare a spasmului, — ce biete lucruri fără noimă se arată ele din pragul hăului negru al mormântului!

Ţipătul de sfâşiere pentru soarta groaznică a cărnii străbate cugetele, frământate de întrebări şi îndoieli, ale cetei cântătorilor risipiţi printre popoare şi veacuri. Iată cum Villon, stihuitorul din urmă al evului mediu, vede moartea de jos, din carne, cu izbitoarea viziune realistă dispreţuitoare de ocolişuri:

„Quiconques meurt, meurt à douleur | Telle, qu'il pert vent et alaine; | Son fiel se creve sur son cuer | Puis sue Dieu scet quelle sueur! | ... La mor le fait fremir, pallir | Le nez courber les vaines tendre | Le col enfler, la chair mollir | Joinctes et nerfs croistre et estendre | " [1]).

Cu ce jale se gândeşte la soarta trupului de femee pe care l-a iubit atât

Corps feminin, que tant es tendre...
Te fauldra-t-il ces maux attendre...? | [2])

Resemnarea cade grea în inima bietului Françoys „Dacă Papi, regi şi fii de regi şi cei zămisliţi în pântece de regină sunt astrucaţi morţi şi reci, iar stăpânirile lor trec în alte mâini, eu, biet târgoveţ din Renes, n'am să mor şi eu? Lumea aceasta nu e veşnică, orice ar crede bogătaşul hrăpareţ „Tous sommes soubz mortel coutel!" De scârbirea sorţii sale omul „căinează moartea sa astăzi, caşi ieri, mâhnirea pe atâta îi apasă inima că adeseori dacă n'ar fi Dumnezeu de care se teme, ar face o groaznică faptă" Et advient qu'en ce Dieu enfraint | Et que lui mêmes se desfait. — Să se sinucidă de groaza morţii, ce paradox al firii omeneşti!

Nimeni n'a fost pătruns mai adânc de chinul morţii trupeşti decât François Villon cel condamnat la spânzurătoare. Cu ce fervoare a invocat, din pragul ei, îndurarea divină şi omenească! În drojdia durerii, Villon a descoperit căinţa şi nădejdea.

Evul mediu ia cu sine vederea omenească a morţii. Vine Renaşterea şi după ea filosofismul rece împrumutat antichităţii. Astfel Malherbe, constată sentenţios asprimea legii fireşti, căutând mângâierea în poza stoică:

„La mort a des rigueurs à nulle autre pareilles | On a beau la prier | La cruelle qu'elle est se bouche les oreilles | Et nous laisse crier | ... De murmurer contre elle et perdre patience | Il est mal à propos | Vouloir ce que Dieu veut est la seule science | Qui nous met en repos | [3]).

Aceeaşi vedere pământească a morţii stăpâneşte cugetarea lui Montaigne, preocupat să dobândească o desfătare cât mai senină a traiului. Scopul vieţii e plăcerea. Ideea morţii o tur-

[1]) „Oricine moare, moare în durere atât de mare, că pierde respirarea; fierea se sparge pe inima sa, apoi năduşeşte, Dumnezeu ştie ce sudoare... Moartea îl face să tremure, să pălească, nasul să se încovoaie, vinele să se întindă, gâtul să se umfle, carnea să se moaie, zgârciuri şi nervi să crească şi să se întindă".

[2]) „Trup femenin, ce eşti atât de gingaş, va trebui să înduri aceste vătămări?

[3]) „Moartea are neîndurări cu nici o alta asemănătoare, zadarnic o rogi, cruda ce este îşi astupă urechile şi ne lasă să strigăm. A murmura împotrivă-i şi a pierde răbdarea este nepotrivit. A voi ce vrea Dumnezeu este singura ştiinţă care ne dă împăcare"

bură. Să ne deprindem cu moartea şi atunci vom gusta plăcerea netulburată. „Toată înţelepciunea se rezumă în faptul de a ne învăţa să nu ne temem a muri". Silinţa lui Montaigne este să ne însuşească această înţelepciune rară, printr'o sumă de maxime potrivite pe măsura maeştrilor săi, păgânii antici, epicurei sau stoici. „Aceiaşi trecere pe care ai făcut-o dela moarte la viaţă, fără pasiune şi fără spaimă, refă-o dela viaţă la moarte... Moartea ta este o piesă a ordinii universului, este o piesă a vieţii lumii. Este o parte a ta, moartea... Prima zi a naşterii tale te îndrumează să mori caşi să trăeşti... Fă loc altora cum alţii ţi l-au făcut. Timpul care vine după tine nu te priveşte mai mult decât cel dinaintea naşterii tale... Toate zilele merg spre moarte, ultima o ajunge"[1]) („A trăi sau a muri este indiferent" – spune Thales din Milet. „Dece nu te omori atunci? — „Pentrucă este indiferent")[1]).

Nici o clipă aceste sărmane consolări stoice nu privesc spre dincolo, spre sus. Maeştrii păgâni ai lui Montaigne, şi nici el, n'au cunoscut balsamul de mângâiere şi întărire al Credinţei, în orbecăirea lor după un razim moral pentru instalarea mai confortabilă în existenţa trecătoare. Filosofia lor este pentru cei ce **vor să trăiască** nu pentru cei ce **au să moară**.

Aproape toţi poeţii mari n'au primit în inspiraţia lor lumina credinţei peste durerea omenească de a muri „O, Dieu juste, pourquoi la mort?" — hohoteşte Musset. Leopardi, în poemul V din „Appressamento della morte" se tânguie că trebuie să moară atât de tânăr. Ii sunt dragi amăgirile vieţii, moartea este „adevărul", realitatea urâtă şi crudă. Tot aşa o vede mai târziu în poemele „A Silvia" şi „Le ricordanze" în care, evocând iluziile tinereţii fericite, moartea îl loveşte dureros, caşi pe toţi cei morţi tineri, pe cari îi compătimeşte, simţindu-se de al lor. Pesimismul leopardian evoluează apoi astfel încît, în faţa răului cosmic, moartea pare o deslegare, care se împacă şi cu farmecul dragostei acum împlinite („Amore e morte", „Consalvo"). Desamăgirea ultimă a dragostei îl face să redea morţii înfăţişarea respingătoare a descompunerii trupeşti („Sopra un basso rilievo", „Sopra il ritratto di una bella donna"). Totuşi însfârşit, Leopardi va accepta moartea cu seninătatea potrivită unui poet şi filosof al durerii („Il tramonto della luna"), concluzie la care pe alte căi va ajunge Leconte de Lisle:

Soit! La poussière humaine... | Ses voluptés, ses pleurs, ses combats, ses remords, | Les Dieux qu'elle a conçus et l'univers stupide | Ne valent pas la paix impassible des morts". (L'Illusion suprême[1]).

Giovanni Pascoli descopere în om „il fanciullo che ha paura al buio", — copilul care se teme în întuneric.

Dar iată-l şi pe Eminescu în „Mortua est!" Sufletul moartei trecând de al lumii hotar ajunge „prin ploaia de raze, ninsoare de stele", acolo unde „argint e pe ape şi aur în aer" şi unde risipitoarea imaginaţie fantastică a poetului închipuie „castele | Cu arcuri de aur zidite din stele | Cu râuri de foc şi cu poduri de-argint | Cu ţărmuri de smirnă, cu flori care cânt;" Este vedenia poetică a lumii sufletelor de dincolo. Apoi însă „Gândirile-mi rele zugrum cele bune". Căci dacă totuşi moartea nu este plutire într'o lume de fantasme, ci un hău găunos? „Când sorii se sting şi când stelele pică | Imi vine a crede că **toate-s nimică**". Imaginaţia **astronomică** a lui Eminescu depăşeşte lumea stelară a spiritelor: „Se poate ca bolta de sus să se spargă | Să cadă nimicul cu noaptea lui largă"... — peste vana închipuire a unei lumi de dincolo „Şi atunci... | Suflarea ta caldă, ea n'o să învie... | Atunci acest înger n'a fost decât lut" — Astfel moartea e lipsită de consolarea învierii. Iar ultima întrebare, dece trăeşti dacă apoi mori in întregime —

„Au moartea ta înger, dece nu să fie?" „Trăita-ai anume ca astfel să mori?" — primeşte un răspuns desnădăjduit: „De e sens într'asta e'ntors şi ateu | Pe palida-ţi frunte nu-i scris Dumnezeu".

Vedem cât de inexistentă este trăirea creştină în inspiraţia acestor poeţi. Cei mai mulţi rămân în planul vieţii, deplorând moartea ca supremă nenorocire. Eminescu depăşeşte viaţa spre a întâlni nimicul necredinţei totale. Vanitatea vieţii din pricina morţii sau desnădejdea de a muri este toată problematica ce alimentează elegiile lor meditative. Inspiraţia creştină le este străină.

Credinţa şi cugetarea creştină exaltă ca cea mai înaltă năzuinţă a sa **mântuirea.** Dar cum să o primeşti fără descătuşarea de trup, ceeace, în sensul desăvârşit, înseamnă moartea? Inainte de a putea mântui sufletul, trebue să ne putem mântui de trup. Privită aşa, mai este moartea o groază? Căci ce este? O restituire în unităţi distincte a dualismului materie-spirit care este omul. La moarte va muri din noi ceeace a fost al morţii şi se va elibera ceeace a fost al eternităţii, spiritul, sufletul, icoană a lui Dumnezeu. Moartea nu e sfârşit, ci descătuşare. Prin moarte materia însăşi, fostă unealtă a robirii în păcat, se va purifica transformându-se, încât va fi iarăşi curată la a doua venire. „Trebuie ca ea să-şi schimbe forma dintâi, ca să fie reînoită ca să-şi piardă toată fiinţa dinainte, ca să primească una nouă din mâna lui Dumnezeu" (Bossuet, Sermon sur la mort). „Această carne răvăşită de păcat şi lăcomie, Dumnezeu o lasă să cadă în ruină ca să o refacă după voia sa şi după primul plan al creaţiei sale". (ibid). Iată cuvinte simple tâlmăcind credinţe mari. Cine crede în suflet nu se teme de moartea trupului, iar partea pământeană din sine nu o tânguie. O concepţie de viaţă întemeiată pe eroism şi spirit creştin se rosteşte aşa: „Moartea, numai moartea legionară | E cea mai sfântă nuntă dintre nunţi...[1]). Poetul care trăeşte aceste valori, aşa le va înfăţişa. Iată de pildă cele „Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi"[2]), ale lui Mircea Streinul, în care moartea trupului este văzută purificare în natură, iar eliberarea sufletului integrare în divinitate: „Prin ploaie trece Dumnezeu... | ... Ai vrea pe urma Lui să luneci | ca să ştie | piciorul nedeprins pe unde să te poarte | şi'ncotro-i cărarea | ce duce peste moarte" Sau apoi: „Vrea robul tău să moară | Doamne | Vrea'n arbori iar să treacă, iar în grâne | să circule spre lauda Ta, şi'n rouă | să-şi aburească răsuflarea, pâne, | să-i fie inima, ca'n două | să i-o frângi..." Şi însfârşit: „... m'am ostenit cărare | uşorului Tău pas şi totuşi greu... | Păşeşte, Doamne, pe cărarea mea umilă... | iar dimineaţa, de-i ajunge'n rai | cu mine — ne'nsemnat grăunte! — | aşează-mi, Doamne, sufletu'ntre scai | — lumina lor să-mi sângere pe frunte".

Această trăire religioasă a morţii este cu atât mai preţioasă pentru noi, cu cât e rod proaspăt al sufletului românesc, iar expresia ei poetică nu datorează nimic colbului livresc. Poeţii adeseori lămuresc semnele timpului. Acolo unde vederea creştină a morţii luminează stihuirea curată, s'a întemeiat un veac nou pentru suflet şi o rânduială nouă pentru viaţă.

BARBU SLUŞANSCHI

[1]) Montaigne, Essais I, XX.

[1]) „Fie! Pulberea omenească, voluptăţile, plânsul, luptele remuşcările sale, zeii pe care i-a conceput, universul stupid, nu plătesc cât pacea nesimţitoare a morţilor".

[1]) *„Legionarul face istorie cu ajutorul religios al morţii"*, defineşte lapidar d-l Dragoş Protopopescu.

[2]) Vezi articolul din *Iconar* II, 4, 1936.

Apropiata biruinţă legionară va fi începutul marei ascensiuni şi străluciri a poporului românesc în lume.

ION I. MOŢA

A găsi sufletul care stă închis în materie pentru a-l elibera, dându-i prin această formă de vieaţă nepieritoare, aceasta este morala legionară.

VASILE MARIN

Rugăciune

Căpitan cu verde stemă de'mpărat
Trece, mări, țara'n nou descălecat . . .

Crește-mi, Doamne, veacurile'n noua Țară
Cer aprins de biruință legionară.

Lângă porțile de soare și de-aramă
Unde bat Carpații basmelor din coamă,
Colo'n raiul țării sărutat de tise
Lângă pragul unei alte lumi deschise,
Liturghii de rugă'n mânăstiri de pară,
Vredniceşte-mi, Doamne, cântecul de țară.

Când vor coborî din vremi și mânăstiri
Crăișorii și hatmanii cu oștiri,
Și-i vor sta de-a dreapta Moța și Marin,
Iar de-a stânga tot norodul carpatin;
Când s'or ridica și crucile, holoată,
Să'ngenunche'n rugăciune țara toată,
Să-mi sărut icoana Țării de topaz,
Vredniceşte-mi, Doamne, cruce de viteaz.

VASILE I. POSTEUCĂ

Aşteptăm poruncă

In Bucovina Ta cu verzi stejari
Şi piepturi oţelite de prigoane,
Batalioane de legionari
Stau treji şi-aşteaptă ordin, Căpitane.

Un semn aşteaptă toţi şi vor porni
Să lupte pentru Tine mic şi mare
Şi de n'or fi de-ajuns, s'or răscoli
Şi morţii din morminte seculare.

Că s'or schimba stejarii în flăcăi
Cu piepturi largi şi frunţi în cer înfipte;
Vor hohoti de chiot munţi şi văi
Ca'n vremea voevozilor din cripte . . .

Şi vor cădea duşmanii toţi cum cad,
Sub ascuţişuri aspre de topoare,
Bătrânii noştri codri verzi de brad
Trântiţi de poftele străine şi trădare.

Cu fruntea 'nsângerată'n lupte şi prigoane
Aşteaptă codrii de stejari porunci de luptă, Căpitane.

PARTENIE MUTESCU

Intoarcerea lui Vasile

O zi minunată de vară a anului 1934. Calea spre oraş e lungă de un ceas. Şoseaua trece peste o colină în creştetul căreia soldaţi umblau repede încoace şi'ncolo, care călări, care pe jos. Vasile al Ioanei aburcă în grabă colina şi ajungând, puse cana cu lapte jos, îşi dete pălăria pe ceafă şi privi. Tare îi plăcea să privească învălmăşala cătanelor. N'avea hodină în vacanţă. Terminase clasa a cincia. Acum îl ţineau acasă tot la învăţătură, cică pentru ca să intre la toamnă în liceu. Dimineţile, până se înălţa soarele de-o prăjină, mama Ioana îl trimitea cu laptele la oraş, că altă mână de ajutor n'avea. Cei mai mari se duceau la prăşit. Ce-i drept, Vasile mergea bucuros la târg. De dragul catanelor din toloacă, ar fi cărat toată ziua găleţi cu lapte.

Se făceau exerciţii. O seamă, aşezaţi în rând câte unul, fugeau o bucată bună, apoi se trânteau la pământ. Stăteau aşa o clipă, două, apoi iar se ridicau şi fugeau. Mai la o parte, o roată de călăreţi tropăia vârtos, colbăind toloaca. Unul sta înlăuntrul roatei şi tot da semn cu biciul. Atunci călăreţii se întorceau la dreapta ori la stânga. . . Şi era un colb!

In partea dreptă, toloaca oraşului este mai îmbrăcată cu iarbă; acolo un pâlc de soldaţi s'a aşezat la hodină. Unul — pe semne mai marele lor — le spune ceva, dând din mâni şi toţi ceilalţi ascultă. . . Vorbesc despre tun. Vasile le soarbe vorbele. Ii place mult tunul; când va fi mare, are să fie tunar...

Un evreu poartă coşul cu covrigi printre catane. Nu cumpără nimeni. Catanele n'au bani, nici unul. Evreul se apropie de pâlcul aşezat pe iarbă. Cel ce vorbeşte în mijlocul soldaţilor îi face semn să se depărteze. Codindu-se, ovreiul se abate din drum. Vine spre Vasile. Se opreşte lângă el. „Şi buiet frumos! Nu vrei un cuvrig?" Vasile ar vrea dar n'are bani. Jidanul se uită furiş când la obrajii rumeni ai băiatului, când la cana cu lapte. Il întreabă dacă merge sau vine din oraş. Vasile îi spune că merge. „Aşa târziu? — se miră acela. Vasile îşi dă seama că a stat cam mult. Ia cana cu lapte şi pleacă. Jidanul se ţine după el.

Drumul coteşte spre cimitirul oraşului. E înfrunzit cimitirul ca o grădină; doar crucile păstrează mereu tăcerea cea mare şi tristă. Jidanul bodogăneşte fără să ridice privirea din pământ. Vasile se uită la dânsul, cercetându-l stăruitor. Ţine strâns coşarca sub braţ. Poartă o pălărie pleoştită şi unsuroasă. Leanca îi e cârpocită cu petece de toate colorile. Din poalele hainei curg sdrenţele. Pantalonii tot aşa de rupţi, de-o coloare mai deschisă. Unul e mai lung, altul mai scurt. Dar ceea ce-l minunează pe Vasile nu-i îmbrăcămintea jidovului, ci mai ales chipul lui. Are o faţă roşcată cu nasul ca un cârnaţ încovoiat. De sub pleoşteala pălăriei atârnă pe lângă urechile clăpăuge câte un cârlionţ răsucit şi unsuros, pierzându-se în barba surie şi câlţoasă ca părul pe porc. Pe umerii obrajilor şi părţile feţei rămase goale, mulţime de bube ca muşiroaiele de cârtiţă prin fânaţ. Intre barbă şi smocul de păr de sub nas, ies buzele ca două gurgue de opincă jupuită. „Cât de urât e!.." Acuma când vede un jidov de-aproape, îşi aminteşte de domnul dela şcoală care în clasa a doua le spunea copiilor să nu mănânce bomboane şi covrigi, că-s spurcate, că-i pică mucul ovreiului în ele când le face. . . „Ce nas coroiat. . . Şi-i atârnă un muc, cât o biciuşcă, pe care jidovul îl tot trage înăuntru, ca să nu-l scape". Vasile se depărtează, scuipând îngreţoşat.

Jidovul îl întreabă că de ce se necăjeşte cu laptele. Să meargă mai bine la un domn mare, tare bogat, în oraş, să-i deie doamnei ajutor la treburile bucătăriei, că dânsa nu poate lucra totul, din pricina băiatului celui mic care s'a îmbolnăvit şi tuşeşte şi trebue să stea „fort" lângă dânsul. Să meargă chiar acum, de probă. . . El îi va arăta unde locueşte domnul cela. Sigur că-i va plăcea şi va rămâne acolo să câştige bani mulţi... Vasile nu răspunde încă. Se gândeşte la spusele bădiei Toader, fratele mai mare, care mereu strigă pe-acasă: „Nici un ac dela jidani!.." Ce fel de ajutor să-i fie „domnului" aceluia din oraş? . . .

— Să slujesc cu luna? Să nu mai vin acasă?!

— Aşa şiva. . . Dar, dacă nu vrei se 'ramuni, vină în fişticari dzi, dimuneaţă. . . Acuma merjim la dimialui. . . Dimialui trebui cumpăr şi lapti. Ai bun lapti?

— Am, dar nu-i de vânzare, decât o ocă. Restul îl duc cu luna.

— La şini duci cu lună?

— La părintele ceala cu brâu roşu, dela biserica Sf. Nicolai.

— Aha, iu ştiu pi dimialui... Di şi iesti mamu tău aşe prost? Cum duşi lapti şel mai bun la purinti, crez că-i fi mai bugat? Popa spuni tet minşiuni la voi şi voi duşi lapti la el!... Vină cu mini şi vindi lapti mai scump...

Vasile aproape nici nu-l aude ce spune. Se gândeşte acuma la soldaţii din toloacă. Evreul prinse un covrig din coş, îl frânse şi vârî bucăţi în gură, crumpăind tare ca să fie observat. Vasile privi doar în treacăt; el n'avea bani să cheltuiască pentru covrigi...

— Dişi nu muninci? Vrei un cuvrig? Na un cuvrig!

Şi-i întinse repede un „preţl" uscat, cu beşici albe de sare. Vasile ezită să-l ia. Evreul i-l vârî, însă, insolent: „Dişi nu iei? Muşcă? Ţi dau dijaba!..." Auzind că-i „degeaba", Vasile îl luă, parcă nu cu mâna lui; rupse câteva fărâmi şi le mâncă.

Dădură în strada Română. La pod, Vasile se opri puţin. Tocmai trecea un tren, atât de lung încât locomotiva ajunsese la iazul morii, iar capătul încă nu i se vedea, dinspre gară. Stătu până trecură toate vagoanele, împinse de-o a doua locomotivă ce făcea fum mult. Se uită în urma ei, prelung, apoi porni. Jidanul îl aştepta mai înainte. Făcură la stânga, în str. Războieni, grăbind mersul. Ajunşi în dreptul unei prăvălii, covrigarul îi arătă uşa la „domnul cel bogat" şi-l îmbie: „Anu, vină'ncoşi!.." Vasile, întâi nu se încumetă, dar vorba jidovului şi curiozitatea îl împinse repede pe cele câteva trepte în dughiană.

Inăuntru miros greu de varză murată... In dreapta, tejgheaua petrecută cu sfoară pe care dela un capăt la altul se înşirau covrigi, turtă dulce, sfori pentru ghete, hârtie pentru muşte, batiste... Intr'un raft din fund se zăriau câteva cutii pântecoase, colorate felurit, pe cari scria: „Bomboane", cu litere maşcate. In colţul dela geam, o lădiţă cu capac de sticlă sub care era puzderie de bomboane, fluieraşe dulci, fragi, şocolade... Numai dintr'o privire câte a zărit...

Uşa din fund se deschise şi Vasile fu întâmpinat de un alt ovrei, bărbos, cu nasul tot coroiat, cu ochelari, dar mai spălat, cu o chitie neagră în vârful capului, cât îi fundul ceaunului. Cum îl văzu, jidanul zâmbi viclean către Vasile, dar mai mult către acel ce-l aduse şi, deschizând uşa mai larg, aproape îl împinse de spate. Vasile se pomeni într'o încăpere luminoasă, cu paturi umflate, păreţii zugrăviţi, podeala numai ţoluri, cum îs cele de-acasă de pe grinda mamei, şi-o sobă ca acelea!... La masă sta şi citea, fără să se clintească, jidauca şi un jidănaş cu şuruburi pe la urechi. In faţa lor, ardeau în sfeşnice galbene, două lumânări. Cei doi bolboroseau legănându-se cu capul înainte şi se băteau cu pumnii în piept. Pe un pătuc lângă fereastra deschisă, zăcea un alt jidănaş, nu se ştie: mai mic ori mai mare, căci i se vedea numai capul din ţoale. Avea obrazul ca păretele şi ochii în fundul capului. Sufla scurt. Tuşia...

Jidanul bătrân îl împinse pe Vasile către sobă, apoi prin uşa de-alături, în bucătărie. Acolo îi arătă lemnele, chibritul, petrolul: să facă focul şi va căpăta bani. Vasile nu se bizuia să se aplece, să-l slujească pe jidan şi scuturând din cap a nesupunere, vru să iese. Jidovul, însă, hlizindu-se, îi aţinu drumul momindu-l: „Nu fi prost!.. Pentru uleacă di foc, chişligi şi ai şi tu banul tău... Iţi cumperi şi vrei!..."

Luat cu ispita, Vasile se gândi că nu-i lucru mare să se aşeze în genunchi, să facă nişte surcele colo, şi să aţâţe focul. Prinse barda şi lovi de câteva ori în bucata de lemn. Ovreiaşul de-alături tuşia... Clădi surcelele meşteşugit, introduse sub ele boţul de hârtie şi trase chibritul. Aşeză câteva bucăţi de lemn de-asupra, închise portiţa şi ascultă... Ovreiul îl privia din prag, cu o curioasă insistenţă. Faţa lui Vasile, rotofee, se rumeni la puţinul efort... Obrajii, gâtul, mânile, numai sânge, numai viaţă... Un vârf de ac apăsat în piele şi izvorul gata...

Uşa odăii de-alături se crăpă încet, ca deschisă de tâlhar. In acelaş timp Vasile se simţi apucat de umeri, pe la spate şi înfăşurat cu o frânghie, butuc. Se silia să strige, dar gura îi era ticsită cu cârpă. Zvârcolindu-se, văzu o clipă faţa jidovului din toloaca soldaţilor... Apoi întuneric; o pânză îi încercui capul peste ochi, strâns. Nu putea face nici o mişcare. De spaimă, inima parcă încetase să-i bată. Intuneric. Se simţi ridicat şi dus. Apoi, mâni repezi îi sumeseră mânica stângă a cămăşii... Vru să răcnească, să sară... Se sbătu în sine, fără putere. O înţepătură de foc îi străpunse mâna, lângă cot şi o durere cumplită îi copleşi tot trupul, până la creer... Acuma se cuibări toată în cap. Deşi îi erau ochii legaţi, vedea focul din creer, ca sângele... Durerea îl rodea acum în creer şi la inimă. Simţi acolo ca o înţepătură de viespe. Gemu tare şi se svârcoli. Dar o toropeală îl cuprinse pe dată. Un somn negru îi năvăli cugetul...

* * *

Doctorul Goldenberg plimbă repede feştila cu iod în locul înţepat şi bandajă cu grijă pe ovreiaşul palid-vineţiu. Foarte agitat, se silia să pară totuş, calm. La întrebările şi văicărelile celor din jurul său, răsprunse cu zâmbet silit că tremurul ce-l cuprinse pe pacient se datora împreunării sângelui şi că este cel mai bun indiciu că transfuzia a reuşit deplin... Cât despre„ puiul de goim", îi asigură că nici o literă din talmud n'a fost călcată...

Vasile nu ştie cât a dormit. Când deschise ochii, se pomeni pe o bancă. Lângă el, iscoditoare şi veselă jidauca. Cum se desmetici, îl îmbie la un blid cu nişte uscături presărate cu zahăr. Cercă să se ridice, dar un junghiu în braţul stâng, trecând ca fulgerul prin trup, îl ţintui pe loc. Sta năuc, nepricepând nimic. O ameţeală grea îl făcu să se lase iar pe bancă.

Ovreica se rotea prin încăpere, cu ochii când la fereastră, când la dânsul. Zărind un cal, păşi repede şi întrebă din prag: — „Hei! Badi! Undi pleşi? La Ostriţă? Aşteaptă, chişligi la mine şiva bani!..." Revenind, spuse către Vasile: „Ai să merji acasă, cu căruţă, boirèşti... Na, aişi turtă dulci... Se muninci chit vrei... Se nui spuni la nim' că-i fost la tini reu..." Vasile se ridică cu greu şi călcă încet spre ieşire, fără să înţeleagă cuvintele jidaucei. Capul îi vâjâia. Durerea stăruia ca un cui în dreptul inimii. Sprijinindu-se de căruţaş, coborî în silă treptele, afară.

Ovreica se gudură pe lângă ostricean: „Buiet chicat gios linga pruvulie meu... Fost reu la el... Duşi pi el la casă...". Ostriceanul foarte nedumerit, făcu loc pe scândura de şezut, urcă şi el şi întrebă:

— De unde eşti, măi băitane?

— Din Horecea-Mânăstirii...

— Şi ce-ai păţit?

Vasile nu auzi bine întrebarea din urmă. Roţile scârţâiau aspru pe prundul drumului. Il durea. Parcă-i se roteau la inimă. Nu putu şedea cu omul alături. Il durea mâna şi pieptul, în partea stângă. Işi sumese mâneca. Braţul umflat şi roşu. La cot, semn vânăt-negru. Mai ales acolo îl durea tare. Se lăsă în coşul căruţei, pe paie, cu faţa în sus şi-şi acoperi ochii cu pălăria. Căruţa hodorogea amarnic. Şi era cald!... După un timp, ostriceanul mai întrebă:

— A'cui ieşti, măi?

Se întoarse pe jumătate spre Vasile. Vasile nu răspunse. Dogorit de durere şi căldură, nu putea desluşi vorbele căruţaşului din vuietul căruţii. Nepriprimind răspuns, omul căută totuşi să-şi astâmpere urâtul drumului cu o ţigară. Desfăcu pe genunchi paciocul cu tutun, îşi răsuci una voinică şi-o aprinse. Ţinând-o în colţul gurii, scoase câteva fumuri zdravene.

Privi la răstimpuri împrejur. Păpuşoaiele triste, cu foile răsucite de arşiţă. Nicăiri nici o palmă de nour! Vânt cald dinspre răsărit sporeşte înăbuşala. Nici un om pe câmp... Departe-

spre Ceahor, doar un aeroplan se roteşte, de-asupra ogoarelor. Se vede din ce în ce mai mare... Tot mai mare. Cu motorul aplecat în jos, se roteşte fără vuet. Acuma e aproape de pământ... A intrat după o porumbişte. Intr'acolo se zăreşte şi coperişul hangarului, cu sacul umflat ce arată dincotro e vântul. Dacă ar fi cu zece ani mai tânăr — se gândeşte ostriceanul — ar cătăni la aeroplane...

Mai dădu biciu calului. Simţi că-l frige capătul ţigării, care se lipise atât de buză, încât trebui să dea cu mâna în jăratic, risipindu-l pe faţă şi în poala cămăşii, ceeace l făcu să se scuture repede în vânt. Smuci hăţurile. Calul părea tare obosit; făcea câţiva paşi în trap, apoi iar înceta. Trecură pe lângă troiţă. Ostriceanul se descoperi. Intotdeauna, să fie ploaie ori ger, îşi descopere capul în faţa bisericii şi a crucilor. Pe aceasta au făcut-o legionarii în cinstea eroilor Moţa şi Marin... Jandarmii cu poruncă de sus au vrut s'o ducă în arest... Dar când s'o ridice s'a răsucit nu'şi-cum în mânile lor, i-a căzut unuia pe picior şi l-o doborît... A fost un semn din cer!... L-au înţeles şi jandarmii şi n'au mai cercat să aresteze troiţe... Moţa şi Marin... Ce oameni... „Ca o lacrimă de sânge a căzut-o stea..." Ostriceanul simţi o năvală de lumină în suflet.

— Măi, la voi sânt mulţi legionari?

Intoarse capul şi strigă mai tare... Nici un răspuns... Tânărul zăcea tăcut.

— Sânt mulţi legionari, la voi, măi? — făcu iarăş ostriceanul, către tânăr, slobozind totodată calul din hăţuri. Tăcere. Pălăria alunecase în lături, lăsând faţa băiatului să se scalde în albăstrimea cerului... Mâna stângă se încleştase de draghină; în colţul gurii o brumă albă sublinia un surâs dispreţuitor, iar ochii reci, pe jumătate deschişi, priviau liniştiţi spre cerul înălbit ca o mare de lumină de care sufletul său se apropia încet.

GH. ANTONOVICI

C R O N I C I

■ **† Profesorul Corneliu Şumuleanu.** Tinereţea noastră, maturizată timpuriu de vitregia războiului, ne-a fost călăuzită exclusiv de doi apostoli ai idealismului, cărora dela început li s'a raliat integral sufleteşte, profesorul universitar Corneliu Şumuleanu, — prieten şi vechi coleg de liceu al inegalabilului deschizător de drumuri; d-l profesor Nicolae Iorga. Dualitatea această istorică şi ideologică, în urma faimosului proces al celor peste o sută cârciumari evrei, otrăvitori a Iaşilor — a găsit în acţiunea profundă a chimistului Şumuleanu, necontestat exponent al ştiinţei precise şi strict obiective, un sprijini elocvent, un elan concludent pentru consolidarea şi justificarea în fapt a noului curent naţionalist de pregnantă emancipare economică. Nedespărţită trinitate luptătoare, din prinosul căreia am vorbit idei şi suflet, toţi cari am visat un trai mai bun Românilor de pretutindeni — s'a divizat ideia la încheerea tratatului de pace, cel care a frământat atât de profund pe oamenii noştri politici, prin impunerea insuportabilelor clauze ale minorităţilor semitice. Amărât mai târziu şi de ireparabila pierdere a unicei sale copile, un înger între flori, profesorul Corneliu Şumuleanu s'a sustras politicei militante, devotându-se ştiinţei sale, căreia i-a adus în universalitatea ei umană, un aport al intelectualităţei româneşti. Turburat în turnul său de fildeş, de vitregia în care se sbătea vlaga tineretului universitar, şi-a părăsit seninătatea preocupărilor sale de savant numai pentru a asigura o soartă mai bună acestui brav tineret. Iar anul acesta, când s'a desăvârşit consacrarea sa, în areopagul savanţilor, doctorul Şumuleanu a organizat, în Iaşii pierduţi rosturilor noastre tradiţionale, în Cetatea înstrăinată, congresul ce va rămâne istoric al „Ligei Culturale". Acolo, sub mântuitoarea egidă a „Ligei Culturale", trinitatea istorică şi ideologică s'a refăcut, iar problema emancipării noastre din mrejele parasitismului iudaic, menit să ne infecteze viaţa şi să ne sufoce sufletul strămoşesc — s'a luat cu o şi mai nesdruncinată convingere. Am fost unul din cei mulţi, cari şi-au împărtăşit sufletul din smirna curată arsă acolo, de cei trei incomparabili luptători ai generaţiei de patriarhi, sosiţi la o răscruce istorică din trei căi divergente, ca să se închine unuia şi singur Dumnezeu: Patria în pericol. Şi n'aş fi drept, dacă n'aş mărturisi: cadrul şi spiritualitatea acestui eveniment covârşitor au fost pregătite cu o desăvârşită seninătate de entuziastul cărturar Corneliu Şumuleanu. Iată pentru ce moartea prematură a profesorului Şumuleanu mă covârşeşte şi justifică lacrimi sincere, menite să limpezească cugetele dispersat în faţa primejdiei comune.

SEVER AL. SLĂTINESCU

CĂRŢI REVISTE

■ **Testamento di Ion Motza.** Il tributo di sangue della Guardia di Fero di Romania nella lotta contro il bolscevismo in Ispagna (Roma, Stab. arti graf. F. Canella, 1937, A. XVI). Am primit cu vădită bucurie din Italia o broşură de 48 de pagini, învelită într'o copertă verde şi purtând titlul şi subtitlul de mai sus. Găsim în ea întregul cuprins al broşurii noastre „Testamentul lui Ion Moţa", în plus articolele publicate în facsimile în broşura „Prezent". Cărţulia italiană are în frunte portretul lui Ionel Moţa (în costum naţional). Mai cuprinde „Salutul italian" exprimat de gen. Mario Sani precum şi o succintă expunere a vieţii „cruciatului român al latinităţii". Rândurile gen. Sani, care l-a cunoscut pe Ionel Moţa şi de care s'a simţit foarte repede legat sufleteşti, la cel dintâi congres al mişcărilor politice naţionaliste din 1934 la Montreux, găseşte puterea să înfăţişeze — citând şi o mulţime de rânduri scrise de Moţa — rara personalitate şi copleşitoarea jertfă a celui mai ales dintre noi, care a putut oferi această covârşitoare descătuşare de pământesc, sublimă pentru toate locurile şi timpurile: „Io cosi ho inteso il dovere della mia vita. Ho amato Cristo e sono andato felice alla morte per Lui!" ■ **N. Vlădulescu,** *Frà Girolamo Savonarola.* Impr. Stat. Bucureşti, 1937. D-l Căpitan Vlădulescu dela Chişinău editează în broşură studiul d-sale publicat în rev. „Athenaeum" asupra „profetului desarmat al Renaşterii florentine", acea halucinantă apariţie în chip omenesc, care a fost în măsură să arunce o clipă spre cer ochii orbiţi de bogaţie, lux şi desfătare ai florentinilor lui Lorenzo Magnificul. Este o sumară dar o precisă icoană a unei epoci această broşură. Este şi o fidelă dăltuire a personalităţii acestui „martir în slujba evangheliei şi a patriei". ■ **Rânduiala** a apărut cu caetul 9—10 din volumul II, aducând articole semnate de d-nii Ernest Bernea (Economia legionară), Ion Veverca (economia românească) şi Ion Covrig-Nonea (mişcarea legionară şi minorităţile); versuri iscălite de Ion Samarineanu şi o traducere din Kant datorită d-lui D-tru C. Amzăr. Revista cuprinde şi bogate „însemnări".

CULTURALE

■ Societatea pentru cultura şi literatura română din Bucovina va relua la începutul lui Februarie conferinţele **Universităţii sale libere**, inaugurată acum opt ani şi continuată apoi regulat în fiecare iarnă. Acest ciclu de conferinţe, care a fost reîmprospătat anul trecut prin contribuţia tinerei intelectualităţi bucovinene, a dobândit situaţia unui eveniment cultural de prim ordin în Cernăuţi şi este mult aşteptat de lumea românească. Şi de data aceasta alături de conferinţele profesorilor Tr. Brăileanu, Gr. Nandriş, R. Cândea, se vor înşirui cele ale camarazilor Claudiu Usatiuc, Liviu Rusu, Ion Ţurcan, Barbu Sluşanschi şi alte nume bine cunoscute în publicistica generaţiei tinere.

■ In presa guvernamentală sau quasi s'a lansat hotărirea guvernului celor 6 academiceni de a reînfiinţa Teatrele Naţionale, în Cernăuţi şi în celelalte oraşe unde ele au fost desfiinţate de precedenţii cârmuitori. Impotriva acestei crime adevărate s'a ridicat toată Bucovina, mai întâi prin glasul studenţimii cernăuţene, de al cărei trecut se leagă istoria Teatrului cernăuţean. Şi-a spus cuvântul şi Suceava printr'o frumoasă moţiune a Societăţii „Ciprian Porumbescu". Iar de curând, d-l Victor Ion Popa (sub al cărui directorat ca şi sub cel al d-lui Prof. Dragoş Protopopescu Teatrul Naţional din Cernăuţi a fost în floare) a conchis într'un articol din „Gazeta Bucovinenilor" că „a nu face tot ce-i cu putinţă pentru reînfiinţarea lui, echivalează cu o trădare a intereselor româneşti". De aceea avem nădejde că această hotărîre a guvernului nu va fi basmul cu cocoşul roşu, recte nu va avea soarta deciziei cu servitoarele jidanilor.

ION NEGURĂ

ŞCOLARE

■ **Inoire sufletească şi asasinat.** Un elev de vreo 13 ani a furat o carte de şcoală a unui coleg. Luat din scurt, a mărturisit totul. Cercetări amănunţite au explicat faptul: Mama-i murise mai de mult. Tatăl său îl bătea mereu şi-l alunga de-acasă. Nu i-a dat niciodată un ban să-şi cumpere şi el o bomboană. Trecând odată prin faţa unei cofetării, a văzut în vitrină atâtea bomboane, atâtea bunătăţi din care nu gustase niciodată în vieaţa lui. Ochii şi toată inima i-au rămas acolo, în vitrina aceea. Pe unde mergea, orice făcea, nu vedea decât raiul acelei vitrine. In şcoală, la lecţii, înaintea ochilor îi jucau bomboanele. Şi-a luat inima în dinţi, s'a dus la tatăl său şi i-a cerut câţiva lei. In zădar. N'avea cine să-l înţeleagă. Tatăl său l-a certat şi l-a alungat, cu cuvinte aspre, la carte. Se simţea singur, părăsit de toţi. In această clipă grea a vieţii sale, n'a avut lângă el nici un suflet cald care să-l ia cu blândeţe. Cu inima înegurată, băiatul s'a dus la cărţile lui de şcoală. A luat una şi a prins a citi, cu glas tare. In zădar. In loc de litere, vedea bomboane. I se frângea sufletul. Toată noaptea s'a frământat în somn: visase că luase, pe ascuns, un coşuleţ de bomboane din vitrina ceea, dar l-au prins şi l-au bătut şi l-au bătut... Dimineaţa era numai sudoare. S'a spălat, a spus Tatăl Nostru, s'a rugat, s'a rugat cu ochii umezi. Când şi-a făcut cruce, parcă l-a săgetat în inimă un ac roşu. A plecat spre şcoală mai împăcat. Dar, în drum, a trecut iarăşi pe lângă vitrina ceea şi inima lui de copil a prins din nou să bată cu putere. Ochii i s'au aprins, gura-i era numai apă, sufletul lacrimi. S'a dus înainte. Dădea peste oameni cari se uitau la el urât şi l ocărau. La un colţ de stradă, a alunecat, a căzut şi şi-a risipit toate cărţile'n noroi. Le-a strâns în grabă şi a ajuns, încă la timp, la şcoală. In timpul lecţiilor, dorinţa-i rodea oasele. I s'a întunecat sufletul şi... a luat pe ascuns o carte care nu era a lui, s'a dus cu ea la un librar, a vândut-o şi cu banii primiţi şi-a cumpărat bomboane. Le-a mâncat lacom, cu gura, cu ochii, cu degetele, cu toate simţurile. Apoi... apoi s'a întristat. Când a trecut pe lângă biserică, îi era frică să se uite la crucile din vârful ei. In şcoală, se uita mereu în jurul său: parcă-l urmărea cineva. A mărturisit totul. La conferinţă, unul dintre profesori a făcut propunerea ca acest elev să fie eliminat, pentru totdeauna, din toate şcolile statului, pentrucă-i... cleptoman! Propunerea era cât pe ce să fie admisă! Nu-i apărăm pe hoţi; nu există justificări pentru furt. Legiunea va înăspri cu mult sancţiunile împotriva hoţilor. Credem însă că o asemenea propunere e o monstruozitate. Instituţiile de educaţie sunt chemate să găsească mijloacele de îndreptare a sufletelor tinere chinuite adesea de dorinţi pe care nu s'au deprins încă a le stăpâni. Şcoala e chemată să îndrepte, să înoiască, să limpezească, stăpânind, apele cele tulburi ale sufletului tânăr, iar nu să omoare. Câţi dintre oamenii vechi mai au, astăzi, mintea liberă ca să înţeleagă acest abecedar al educaţiei?

■ **Bon jour.** O maestră dela o şcoală din localitate îşi ceartă elevele, dacă o întâmpină, la intrarea în clasă, cu Bună dimineaţa! Zice maestra că nu-i frumos să vorbeşti ţărăneşte. Nu se zice Bună dimineaţa, ci Bon jour! — Strict autentic... şi nici nu ştii ce să mai zici! ■ **Examenele particulare.** Se apropie sesiunea examenelor particulare. Dacă printre candidaţi sunt şi atâţia elevi buni şi şi închinători lui Christos, apoi sunt şi atâţia alţii, mulţi, foarte mulţi anticrişti, care pun în cumpănă puterea banului lor şi alte mijloace îmbietoare pentru a se strecura pe această poartă dosnică ce duce totuşi spre universitate Profesorii se cam cunosc ei între ei. Se ştie care sunt aceia ce-şi vând sufletul pentru arginţi. Oamenii acestui guvern naţionalist şi antisemit vor face ei măcar un efort ca aceste comisiuni de examinare să fie alcătuite din elemente curate şi incoruptibile? Toată ţara otrăvită de atâtea vorbe aşteaptă acum fapte şi numai fapte care să aducă o înoire a vieţii noastre morale. Are cine să ne înţeleagă?

CLAUDIU USATIUC

MUZICALE

■ Primim din partea editurii muzicale „Scrisul românesc" o adresă prin care suntem rugaţi a insera o notă cu privire la „Cărţile de cântece pentru copii" de *G. Breazul* şi *N. Saxu*. Ne facem o plăcută datorie de a anunţa celor ce se ocupă cu educaţia muzicală în şcoala primară valoarea excepţională a acestor lucrări didactice, a căror tratare metodică presupune pentru început un element melodic primar al cântecului popular la copil, compus dintr'o terţă mică (sol-mi), desvoltat apoi succesiv până la constituirea pentatonicei (mi-sol-la-do-re). Prin aceasta este dată temelia pe care se poate începe introducerea în complexitatea de moduri a cântecului popular românesc ■ *Primul concert simfonic* aranjat de către eforia teatrului naţional din Cernăuţi şi dirijat de d. locotenent *P. Rădulescu* a avut loc, bucurându-se de succes. Domnia sa a dirijat cu înţelegere un program destul de variat, fără unitate în ceiace priveşte stilul (Weber, Mozart, Ceaicovschi şi Enescu). Aşteptăm concertul al doilea care va fi condus de către o personalitate inv tată din altă parte. ■ Care este situaţia românească a Societăţii filarmonice din Cernăuţi? Intrebarea aceasta ţinem să o punem răspicat comitetului ales acum un an, ca să-şi pregătească răspunsul pentru atunci când îl vom trage la răspundere. Să nu creadă domnii de acolo că au la dispoziţia lor cozi de topor. ■ Se svoneşte că noua oblăduire are de gând se reînfiinţeze teatrul naţional din Cernăuţi, dând importanţă deosebită unui ansamblu de operă sau operetă. Dorim ca această iniţiativă să fie garantată din punct de vedere artistic, căci numai atunci publicul va sprijini întreprinderea. Aceasta au dovedit-o odată la Cernăuţi Victor Ion Popa şi Dragoş Protopopescu. ■ Cronica muzi ală a ziarului „*Cuvântul*" era pe vremuri un îndreptar serios al vieţii noastre muzicale. Azi o deţine *Cella Delavrancea*, pe care o vom urmări cu interes. ■ Se resimte lipsa unei reviste muzicale. „*Muzică şi Poezie*" şi-a încetat apariţia. Am semnalat la timp că bazele erau şubrede. Trebuiau s'o ducă la moarte. ■ Se poate vorbi la noi despre tradiţia unei activităţi corale, în fruntea căreia trebue să-l aşezăm pe d. profesor *Ciolan* dela Iaşi. ■ Printre tinerii cântăreţi pe cari avem ocazia să-i ascultăm la postul de radio-emisiune Bucureşti, remarcăm pe d. *Aurel Alexandrescu*. ■ Un avânt mare au luat corurile săteşti în Bucovina. Amintim corurile bărbăteşti din Cosmin (condus de M. Verbovschi), din Ceahor (Hadinca), şi cel mixt din Roşa Stânca (Staroşciuc). ■ In colecţia de tipărituri muzicale a Iconar-ului vor apare în curând „patru cântece pentru cor mixt" op. 13 de *Mihai Jora*.

LIVIU RUSU

INSEMNARI

■ **Oameni în cosciuge.** Când, în primele zile ale iernii acesteia, d-l Guţă Tătărescu primise însărcinarea să formeze noul guvern, mai mulţi membri ai partidului d-lui George Brătianu, înfometaţi, se vede, de atâta opoziţie, au trecut puntea dincolo, în tabăra guvernamentală. Printre ei era şi un grup destul de numeros de intelectuali ieşeni, între care şi câţiva profesori secundari. Au trecut, dincolo, „din convingere", bine înţeles. Când în preajma Crăciunului, partidul d-lor Cuza-Goga a format, pe neaşteptate, guvernul, ziarele ne-au adus vestea că „un numeros grup de intelectuali ieşeni, printre care mai mulţi profesori secundari, au hotărît să sprijine noul guvern, părăsind partidele cărora le-au aparţinut până atunci". N'ar fi de mirare dacă ar fi fost vorba de acelaşi grup care, cu o lună-două mai înainte, trecuse la guvernamentalii de atunci. Ce să mai zicem de ţărăniştii şi vaidiştii care încaltea au trecut cu duiumul în tabăra vrăjmaşă până atunci, taman ca Ruşii în vremea svobodei! A fost, aşa, o iluminare spontană asupra situaţiei politice. Ion Anestin, printr'un desen savuros din „Vremea", a fixat pentru posteritate, acest friptourism. Numai legionarii nu s'au clintit depe poziţia lor. Nici unul. Toţi stau strâns uniţi în jurul Căpitanului şi cu inima lor lângă inima lui I. I. Moţa. A-ţi părăsi partidul şi a trece în alt partid din opoziţie, treacă-meargă; a-ţi schimba o convingere politică în urma unei reflexiuni mai adânci, e un lucru inteligibil, dar a te converti „prin convingere" la concepţia politică a acelora care au ajuns, şi taman în momentul când au ajuns, la putere şi a trece în rândurile acelora, e un act în întregime imoral şi indivizii care-l comit miroasă aşa de tare a hoit, a putreziciune, încât îţi vine a crede că sunt locatari ai cosciugelor. Iar dacă sunt cumva, din păcate, profesori, ar trebui scoşi imediat din învăţământ: prezenţa lor în şcoală ar aduce prea mult miros de cadavru, de oameni ai cosciugelor. ■ **Joc de copii netrebnici.** Câteva săptămâni în urmă, o ceată de indivizi „antisemiţi", toţi cu s. astică în butonieră, au rupt, pe furiş, câteva nopţi de-arândul, afişe electorale de ale partidului „Totul pentru Ţară". Nu se atingeau nici de afişele ţărăniştilor, şi nici de cele ale liberalilor, ci numai de cele ale legionarilor. Deşi urmăriţi de-aproape, au fost totuşi lăsaţi să-şi facă „treaba" în voie, ca nu cumva să se „tulbure ordinea publică". Bieţii „antisemiţi" nu ştiau, pe atunci, că stăpânul lor dela Bucureşti pregateşte un decret-lege care va face inutilă toată osteneala lor din cine ştie câte nopţi! Joc de copii netrebnici, treabă de oameni vechi! Cu asemenea elemente şi cu asemenea apucături nu se face o „revoluţie naţională", nici nu s'a făcut vreodată!

Cl. Usatiuc

■ **A apărut Cuvântul.** După 4 ani — binecuvântaţi de dictatura guţistă — reapare Cuvântul. Cuvântul trebuia întemniţat, căci se botezase şi el în credinţa legionară. După 4 ani Cuvântul însă este, ca un adevărat pion legionar, mai puternic. El reapare încununat de jertfă. A pornit la luptă vânjos, fără socoteli mărunte, bine informat. Cuvântul ia parte cel dintâi la cele mai grele bătălii şi pretutindeni pătrunde în adâncuri. Este desigur cel mai serios ziar dela noi. Atitudine independentă de partide şi combinaţiuni şi dependentă numai de realităţile neamului. ■ **Buna Vestire.** Prin pana camaradului Polihroniade se discută politica externă a României şi Guvernul Goga. Concluziile sunt tocmai acelea pe care guvernul Goga, dela început anemic, nu le poate accepta: Impotriva Ligii Naţiunilor, alături de axa Roma—Berlin. ■ **Universul** a luat atitudine pentru mişcarea legionară. E interesantă această convertire. Ea oglindeşte situaţia. Câtă deosebire între acum un an, când Universul se prefăcea că nici n'a auzit de moartea lui Moţa şi Marin şi azi, când declaraţiile Căpitanu ui „nu mai pot fi criticate" dar „trebue" recenzate. Universul declară că „d-l Corneliu Codreanu a evoluat". Ei, da, când se apropie trenul de gară poţi avea impresia că se apropie gara de tren. Sunt atâţia oameni, cari zic că n'are importanţă. ■ **Curentul** încă n'a putut afla despre legionari. Curentul, organ semi-oficial, cerea acum 2 săptămâni, dictatură. Acum dă sfaturi economice guvernului. Să se fi convins şi d-l Şeicaru că însfârşit dictatura pe care o dorea a sosit? ■ **Porunca-Vremii** spune că în Bucovina (printre alte provincii) guvernul va avea 75 de procente. Dacă Porunca Vremii ar cunoaşte cât de puţin situaţia din Bucovina n'ar ponta nici pe 20 de procente. Aceasta o spunem noi cari cunoaştem situaţia dela noi de-acasă, pentrucă nu putem spune că P. V. e de rea credinţă. P. V. e bine să se informeze. ■ Au dispărut fiţuicele jidoveşti. Iată un gest al Guvernului Goga pe care îl aplaudăm din toată inima Incolo nu suntem de părere să facem prohod presei jidoveşti; şi aşa era doar — jidovească.

G. Macrin

■ Toamna trecută a pus brazdă de lut peste trupul sbuciumat de bolişte al unui tânăr cetitor de stele: Partenie Mutescu. Ajunsese elev într'a opta la Normala din Cernăuţi. Pornit de prin părţile Vicovelor, din preajma munţilor şi codrilor străbuni, a purtat, tăinuită sub pieptar, vioara înlăcrimată a unor daruri mari cât plaiurile munţilor şi steaua unui talent care nu l-a minţit. Stea care mai stă să-i lumineze amintirea. Colegii săi ne-au adus la redacţie câteva din încercările sale literare. Il publicăm, cu frunte de smerenie peste mormântul proaspăt, chiar în acest număr al Iconarului, poezia „Aşteptăm poruncă", poezie care-i defineşte şi direcţia în care s'ar fi putut statornici. Vom mai publica din încercările lui Partenie Mutescu. ■ Când Dumnezeu a înviat semnul zilelor pe cari le trăim a vrut să ne înspăimânte cu imensa mlaştină de trădare din sufletul acestui neam. Şi să ne arate adevăratul drum care ne poate aduce o biruinţă pe lumea aceasta. ■ Ziarul Buna Vestire ne-a adus adesea poezia proaspătă şi înaltă a camaradului Stefan Balaci, învăţător prin Hotinul Basarabiei. Am vrea, cât mai aproape de inima noastră iconară, versul de azururi coziene ale camaradului Balaci.

Vasile I. Posteucă

■ **Legionarismul colonelului Lawrence:** „Moartea părea cea mai bună îndeletnicire a noastră, ultima realitate pe care puteam pune stăpânire, ultimul răgaz; şi dintre aceşti doi poli, viaţa şi moartea sau, mai puţin finalist, răgazul şi subsistenţa, noi trebuia să dispreţuim subsistenţa (care era materia vieţii) întru totul, în afară de treapta ei cea mai şubredă şi să ne agăţăm de libertate". ■ Mai departe: „Pentru a scoate la iveală lucrurile imateriale, creatoare, aparţinând spiritului, nu cărnii, trebuia să fim geloşi de timpul nostru şi să dispreţuim grija noastră pentru nevoile fizice, deoarece la majoritatea oamenilor sufletul îmbătrâneşte mai curând decât trupul" (pp. 411—412). ■ Arabii aleşi de Lawrence: „Simţeau o bucurie a înjosirii, libertatea de a consimţi să-şi dăruiască stăpânului lor ultimul serviciu şi ultima bucată din trupul şi din sângele lor, pentrucă spiritele lor erau egale cu al său, iar contractul voluntar. O legare atât de nemărginită excludea umilirea, jeluirea şi regretul". ■ „In această zălogire a rezistenţei lor, ei se vedeau dezonoraţi dacă prin slăbiciunea nervilor sau lipsa de curaj nu răspundeau cerinţelor momentului. Durerea însemna pentru ei o eliberare o purificare aproape o decoraţie, ce trebuia purtată cu cinste cât timp puteau supravieţui". ■ Coordonate fizice şi spirituale: „Frica, motivul cel mai puternic al omului trândav, se prăbuşea în faţa noastră, deoarece dragostea pentru o cauză — sau pentru o persoană — era deşteptată". „Pentru ochii noştri aţintiţi idealul, păstrat în comun, părea că transcende individualul, care mai înainte ne fusese unitatea de măsură a lumii" (pp. 465—466). ■ Limita ascetismului voluntar: „In decursul răscoalei noi vedeam deseori oameni care se aruncau sau erau împinşi la o rezistenţă extrem de barbară, totuşi niciodată nu se vedea vre-o urmă de prăbuşire fizică. Prăbuşirea era întotdeauna rezultatul unei slăbiciuni morale ce-şi croia calea prin trup, dar acesta, prin el însuşi, fără trădători dinăuntru, nu avea nici o putere asupra voinţei. Pe când călăream, noi nu mai aveam trupuri, eram inconştienţi faţă de carnea ori de simţirea noastră şi numai când, după un răstimp, această agitaţie lâncezea şi ne regăseam timpurile, atunci ele, cu o oarecare duşmănie, cu un simţ dispreţuitor îşi atingeau scopul lor cel mai înalt, nu ca vehicule ale spiritului, ci atunci când, disolvate, elementele lor serveau să îngraşe câmpul" (pp. 467—468). ■ Ceeace lipseşte din această mărturisire întru suferinţă şi jertfă, este orizontul mai larg al transcendenţei. Suferind, Lawrence a rămas tot timpul în limitele desnădăjduitoare ale pământului, respingând Cerul care mângâia rănile şi moartea tovarăşilor săi musulmani... Şi totuşi, ce chemare de depăşire a pământescului!

S. Barbu

REDACŢIONALE

■ ICONAR-UL apare odată pe lună. Abonamentul anual: 60 lei. Redacţia şi administraţia este în Piaţa Unirii N-rul 3, Cernăuţi. Directori: Liviu Rusu şi Mircea Streinul. Secretari de redacţie: Ion Negură şi George Drumur. ■ Il rugăm pe domnii colaboratori să ne trimită manuscrise citeţe şi revăzute; altfel nu vor fi luate în considerare. ■ Poşta redacţiei n'avem. Cine doreşte vre-un răspuns este rugat să adaoge timbrele poştale necesare. ■ D-nii autori, cari doresc să li se recenzeze operele sunt rugaţi a ni le trimite în dublu exemplar. ■ Anul III, N-rul 5; Ianuarie 1938.

Tipografia „Mitropolitul Silvestru"
Cernăuţi, Piaţa Unirii No. 3 (Palatul Naţional)